

■ **Miesto a úloha výchovného poradcu v systéme vzdelávania**

■ **Špecifiká na základe planej legislatívy**

■ *Viera Hybenová*

Krajská pedagogicko-psychologická poradňa, Prešov

Poradenstvo pomáha riešiť určité problémy, zvládať ich, uvedomiť si vlastné potreby, podporiť sebavedomie, aktívne orientuje v životnej situácii, formuje osobnosť, zdôrazňuje zodpovednosť za seba samého.

Psychologické poradenstvo je špecializovaná forma starostlivosti o človeka, rozvíjanie jeho vnútorných potenciálov, optimalizácia jeho správania v špecifických situáciách životnej cesty. Je formou poskytovania služieb v zabezpečovaní rozvoja osobnosti, odborná pomoc človeku, forma celkovej starostlivosti o rozvoj jeho možností a potencií.

1. Právne normy

Ústava SR je základom právneho systému, od ktorého sa odvíjajú všetky právne normy platné v SR. Čl. 42 hovorí:

- (1) Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon.
- (2) Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v ZŠ a SŠ, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.
- (3) Zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom, v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu.
- (4) Zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania právo na pomoc štátu.

1.1 Výchovný poradca v školskom systéme výchovného poradenstva

VP je funkcia, ktorá má vo výchove a v našom školskom systéme tradičné postavenie.

VP bol v roku 1962 stanovený na základných školách, v priebehu sedemdesiatych a osemdesiatych rokov aj na stredných školách, ako jeden z troch článkov systému výchovného poradenstva. Druhým článkom bola pedagogicko-výchovná poradňa a tretím poradňa pre voľbu povolania. Z oboch týchto poradní neskôr vznikli pedagogicko-psychologické poradne.

V súčasnosti Zákon NR SR č.279 z 21. októbra 1993 o školských zariadeniach vo svojej 4. časti stanovuje za poradenské zariadenia okrem VP a pedagogicko-psychologickej poradne aj školského psychológa, špeciálneho pedagóga, špeciálno-pedagogickú poradňu a detské integračné centrum.

Ku školským poradenským zariadeniam patrí aj Psychologická poradňa pre vysokoškolákov. Pri niektorých pedagogicko-psychologických poradniach vznikli v ostatných rokoch centrá výchovnej a psychologickej prevencie, niektoré pôsobia samostatne.

1.2 Výchovný poradca a právne normy

Postavenie a úlohy VP sú vymedzené príslušnými právnymi normami. Sú to:

Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 279/1993 Z.z. o školských zariadeniach v znení zmien zákona Národnej rady SR č. 222/1996 Z.z. (výňatok)

Poradenské zariadenia

§ 20

1. Poradenské zariadenia poskytujú odborné služby v oblasti výchovného poradenstva, špeciálno-pedagogického poradenstva a starostlivosti o deti.
2. Poradenské zariadenia sú pedagogicko-psychologická poradňa a zariadenia špeciálno-pedagogického poradenstva.
3. Na poskytovaní odborných služieb v oblasti výchovného poradenstva a špeciálno-pedagogického poradenstva sa zúčastňujú aj **výchovný poradca**, školský psychológ a školský špeciálny pedagóg.
4. Pracovník poradenského zariadenia, ktorý pri plnení svojich pracovných povinností prichádza do styku s osobnými údajmi, zdravotnými informáciami a výsledkami psychologických vyšetrení je povinný zachovávať mlčanlivosť a chrániť ich pred zneužitím.

§ 21

Pedagogicko-psychologická poradňa

Pedagogicko-psychologická poradňa plní úlohy odbornej pedagogickej a psychologickkej diagnostiky, odbornej a psychologickkej starostlivosti o deti a úlohy poradenstva v otázkach výchovy, vzdelávania, osobnostného a profesijného vývinu.

§ 22

1. **Zariadenia špeciálno-pedagogického poradenstva** zabezpečujú odbornú starostlivosť o zdravotne postihnuté deti a poskytujú im pomoc v procese integrácie do spoločnosti v spolupráci s rodinou, školou, odbornými lekármi a sociálnymi pracovníkmi.
2. Zariadenia špeciálno-pedagogického poradenstva vykonávajú odborný dohľad nad školami, ktoré navštevujú zdravotne postihnuté deti, poskytujú im odborné služby a zapožičiavajú kompenzačné pomôcky.
3. Zariadenia špeciálno-pedagogického poradenstva sú špeciálno-pedagogická poradňa a detské integračné centrum.

§ 23

Špeciálno-pedagogická poradňa

1. Špeciálno-pedagogická poradňa poskytuje diagnostické, psychologické, psychoterapeutické, špeciálno-pedagogické a rehabilitačné služby a starostlivosť zdravotne postihnutým deťom, ako aj poradenské a metodické služby zákonným zástupcom a pedagogickým pracovníkom formou ambulantnej starostlivosti, krátkodobých pobytov a návštev v prostredí, v ktorom dieťa žije.
2. Špeciálno-pedagogická poradňa sa zriaďuje pri špeciálnej škole, špeciálnej materskej škole alebo pri základnej škole so špeciálnymi triedami.

§ 24

Detské integračné centrum

1. Detské integračné centrum pri plnení úloh uvedených v §23 zabezpečuje starostlivosť o zdravotne postihnuté deti najmä v predškolskom veku, poskytuje všestrannú podporu rodinám s postihnutými deťmi tak, aby nedochádzalo k narušeniu ich psychosociálneho vývinu.
2. Detské integračné centrum v spolupráci so zdravotníckymi zariadeniami a orgánmi sociálneho zabezpečenia poskytuje diagnostickú, rehabilitačnú, psychologickú, psychoterapeutickú a

špeciálno-pedagogickú starostlivosť zdravotne postihnutým deťom, ako aj poradenskú službu ich rodinám formou dennej starostlivosti v predškolskom zariadení, formou krátkodobých pobytov, ambulantnej starostlivosti a návštev v prostredí, v ktorom dieťa žije.

3. Pri detskom integračnom centre sa zriaďuje materská škola.

§ 25

Výchovný poradca, školský psychológ a školský špeciálny pedagóg

- 1. Výchovný poradca plní úlohy školského poradenstva v otázkach výchovy, vzdelávania a profesijnej orientácie detí a v oblasti problémového a delikventného vývinu detí. Sprostredkúva prepojenie školy s odbornými zariadeniami, ktoré sa zaoberajú starostlivosťou o deti. Poskytuje metodickú a informačnú pomoc pedagogickým pracovníkom školy a zákonným zástupcom dieťaťa.**
- Školský psychológ a školský špeciálny pedagóg sa priamo zúčastňuje na práci školy alebo špeciálneho výchovného zariadenia a poskytuje odbornú psychologickú alebo špeciálno-pedagogickú pomoc deťom, zákonným zástupcom a pedagogickým pracovníkom pri riešení výchovných a vzdelávacích problémov.

§ 9

Špeciálne výchovné zariadenia

- Špeciálne výchovné zariadenia plnia úlohy pri ochrane detí pred sociálno-patologickými javmi, v prevencii problémového vývinu detí, v prevencii delikventného vývinu detí a pri výkone ústavnej a ochrannnej výchovy.
- Špeciálne výchovné zariadenia sú zariadenia výchovnej prevencie a zariadenia náhradnej výchovy.
- Pri špeciálnom výchovnom zariadení sa môže zriadiť základná škola, stredná škola, špeciálna škola alebo triedy týchto škôl.
- Zdravotnú starostlivosť v špeciálnych výchovných zariadeniach zabezpečujú príslušné zdravotnícke zariadenia.
- Pracovník špeciálneho výchovného zariadenia, ktorý pri plnení svojich pracovných povinností prichádza do styku s osobnými údajmi, zdravotnými informáciami a výsledkami psychologických vyšetrení je povinný chrániť ich pred zneužitím a zachovávať mlčanlivosť.

§ 10

Zariadenia výchovnej prevencie

- Zariadenia výchovnej prevencie poskytujú odbornú pomoc deťom zo sociálne alebo výchovne zlyhávajúceho prostredia a deťom s narušeným psychosociálnym vývinom za súčasnej práce s rodinou s cieľom zlepšiť a zachovávať jej funkcie. Činnosť preventívnych zariadení je zameraná na ochranu detí pred sociálno-patologickými javmi.
- Zariadenia výchovnej prevencie sú centrum výchovnej a psychologickkej prevencie (CVPP) , liečebno-výchovné sanatórium (LVS) a diagnostické centrum (DC).

§ 11

Centrum výchovnej a psychologickkej prevencie

- Centrum výchovnej a psychologickkej prevencie v úzkej spolupráci s rodinou a prirodzeným sociálnym prostredím poskytuje špeciálnu sociálnu, psychologickú a liečebno-výchovnú starostlivosť deťom ohrozeným sociálno-patologickými javmi, spravidla ambulantnou formou.

2. Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie sa zúčastňuje na terénnej sociálnej práci a podieľa sa na výchovnom dohľade nad ohrozenými deťmi, vrátane detí, u ktorých bola prerušená alebo zrušená nariadená ústavná výchova. Pri poskytovaní pomoci spolupracuje so zainteresovanými inštitúciami a združeniami občanov. Táto služba môže byť spojená s krátkodobým ubytovaním.

3. Centrum výchovnej a psychologickéj prevencie sa môže zriadiť aj pri liečebno-výchovnom sanatóriu, diagnostickom centre alebo pedagogicko-psychologickéj poradni.

§ 12

Liečebno-výchovné sanatórium

1. Diagnostické centrum poskytuje psychologickú, psychoterapeutickú a výchovnú starostlivosť deťom s narušeným psychosociálnym vývinom, u ktorých ambulatná starostlivosť nevedla k náprave.

2. Liečebno-výchovné sanatórium sa zriaďuje ako denné, nočné alebo internátne zariadenie s celoročnou prevádzkou.

§ 13

Diagnostické centrum

1. Diagnostické centrum poskytuje psychologickú, psychoterapeutickú, výchovnú a zdravotnú starostlivosť deťom, o umiestnení ktorých rozhodol príslušný orgán štátnej správy alebo o to požiadal zákonný zástupca.

2. Diagnostické centrum sa zriaďuje ako internátne zariadenie s nepretržitou prevádzkou.

Vyhlášky Ministerstva školstva SR č.43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach,

§ 9

1. Ak je ohrozené duševné zdravie dieťaťa, možno mu poskytnúť pomoc; o poskytnutí pomoci a o vykonaní psychologického vyšetrenia sa bezodkladne informuje zákonný zástupca dieťaťa, a ak je to v záujme dieťaťa, aj príslušný orgán starostlivosti o dieťa a rodinu.

- **Vyhláška MŠ SR č. 43/1996 Z.z. o podrobnostiach o výchovnom poradenstve a o poradenských zariadeniach**

§3

Pedagogicko-psychologická poradňa

- uskutočňuje psychologické vyšetrenie a pedagogickú diagnostiku,
- zistuje príčiny problémov v osobnostnom, vzdelávacom, sociálnom a profesijnom vývine detí,
- pomáha osobnostnému a sociálnemu vývinu detí,
- zúčastňuje sa na riešení výchovných a vzdelávacích problémov,
- zabezpečuje v rámci svojej pôsobnosti reedukačnú a psychoterapeutickú odbornú starostlivosť, poskytuje konzultácie deťom, ich zákonným zástupcom a pedagógom,
- vypracúva pre zákonných zástupcov a s ich písomným súhlasom pre školy, orgány štátnej správy v školstve a pre zariadenia starostlivosti o deti v pôsobnosti iných orgánov štátnej správy (ďalej len „orgán“) informácie o psychologickom vyšetrení a podklady pre návrhy na rozhodovanie o zaradení alebo o preradení detí do špeciálnych škôl,

- g) vypracúva stanoviská a predkladá príslušným orgánom návrhy na zlepšenie psychického a sociálneho vývinu detí,
- h) podieľa sa na spracúvaní profesijných a študijných informácií a spolu s informáciami o trhu práce ich poskytuje žiakom, ich zákonným zástupcom a výchovným poradcom,
- i) poskytuje odbornú a metodickú pomoc výchovným poradcom a školským psychologom, na požiadanie školským špeciálnym pedagógom a iným orgánom.

§6

Výchovný poradca

- (1) Výchovný poradca pôsobí v základných školách, stredných školách, špeciálnych školách, a ak je to účelné, aj v školských zariadeniach.
- (2) Funkcia VP sa obsadzuje z radov pedagogických zamestnancov školy. Za plnenie úloh VP zodpovedá riaditeľovi školy, úlohy plní popri svojej pedagogickej činnosti.
- (3) Výchovný poradca
  - a) *plní úlohy školského poradenstva v otázkach výchovy, vzdelávania a profesijnej orientácie detí, ako aj v oblasti prevencie problémového a delikventného vývinu detí,*
  - b) *venuje osobitnú pozornosť žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia, žiakom so ZPS, nadaným a talentovaným žiakom,*
  - c) *poskytuje konzultácie žiakom a ich zákonným zástupcom pri riešení výchovných a vzdelávacích problémov, informuje ich o otázkach štúdia na stredných školách a na vysokých školách a pri voľbe povolania,*
  - d) *sprostredkúva prepojenie školy s poradenskými zariadeniami a inými odbornými zariadeniami zaoberajúcimi sa starostlivosťou o deti.*

§ 9

- (1) Psychologické vyšetrenie dieťaťa nemožno vykonať bez písomného súhlasu jeho zákonného zástupcu, ak zákon neustanovuje inak (Občiansky súdny poriadok, Zákon o rodine, Trestný zákon)
- (2) Ak je ohrozené duševné zdravie dieťaťa, možno mu poskytnúť pomoc; o poskytnutí pomoci a o vykonaní psychologického vyšetrenia sa bezodkladne informuje zákonný zástupca dieťaťa, a ak je to v záujme dieťaťa, aj príslušný orgán starostlivosti o dieťa a rodinu.

Nariadenie vlády SR č.238/2004 Z. z. o rozsahu vyučovacej činnosti a výchovnej činnosti pedagogických zamestnancov (predtým nariadenie vlády SR č. 229/1994)

- § 3 (1) Základný úväzok učiteľa vykonávajúceho funkciu výchovného poradcu sa znižuje
<u>a) v základnej a strednej škole s počtom</u>	<u>b) v špeciálnej škole s počtom</u>
do 300 žiakov	do 100 žiakov
o 1 hodinu	o 1 hodinu
301 – 600 žiakov	101 – 300 žiakov
o 2 hodiny	o 2 hodiny
601 žiakov a viac	301 žiakov a viac
o 3 hodiny	o 3 hodiny

- § 6 (1) Základný úväzok učiteľa vykonávajúceho funkciu triedneho učiteľa v jednej triede sa znižuje o 1 hodinu
- (2) Základný úväzok učiteľa vykonávajúceho funkciu triedneho učiteľa

v dvoch triedach alebo viacerých triedach sa znižuje o 2 hodinu

- **Vyhláška MŠ SR č.374/2005 Zb.z.**, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška č.41/1996 Z.z. o odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických pracovníkov v znení neskorších predpisov
- **Vyhláška MŠ SR č. 725/2002,Zb.z.**, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SR č. 145/1996 Z.z. o prijímaní na štúdium na stredných školách v znení vyhlášky č. 437/2001 z.z.
- **Vyhláška MŠ SR č. 482/2006.**, ktorou sa mení vyhláška č. 510/2004 o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách
- **Vyhláška MŠ SR č. 424/2005**, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška MŠ SR č.80/1991 Zb.z. o stredných školách v znení neskorších predpisov
- **Zákon č. 553/2003 o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme** a o doplnení niektorých zákonov

§14 Príplatok za činnosť triedneho učiteľa

Pedagogickému zamestnancovi, ktorý je triednym učiteľom, patrí príplatok za činnosť TU v sume 5% jeho tarifného platu, ak túto činnosť vykonáva v jednej triede, alebo v sume 10 % jeho tarifného platu, ak túto činnosť vykonáva v dvoch triedach alebo vo viacerých triedach. Príplatok za činnosť TU sa určí pevnou sumou zaokrúhlene na celé desiatky korún nahor.

Zákon č. 596 / 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve

a o zmene a doplnení niektorých zákonov

§29 Pedagogická dokumentácia

(7) Školy a školské zariadenia majú právo získavať a spracúvať osobné údaje o deťoch a žiakoch týchto škôl a školských zariadení týkajúce sa

a) identifikácia osoby:

1. meno a priezvisko
2. dátum a miesto narodenia
3. bydlisko
4. rodné číslo
5. štátna príslušnosť
6. národnosť
7. osobné údaje o identifikácii zákonných zástupcov dieťaťa alebo žiaka

b) zdravie

c) mentálnej identity vrátane výsledkov pedagogicko-psychologickej a špeciálno-pedagogickej diagnostiky.

(8) Osoby, ktoré pri plnení svojich pracovných povinností prichádzajú do styku s osobnými údajmi podľa odseku 7. majú povinnosť mlčanlivosti a to aj po skončení pracovnoprávneho vzťahu.

Zákon č. 428/ 2002 Z.z. o ochrane osobných údajov – povinnosť mlčanlivosti § 18.V prípade porušenia povinnosti mlčanlivosti sa postupuje podľa osobitného predpisu

+ novelizácia na základe zákona 365/2004

Zákon č. 216/2001 Zb.z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon) v znení neskorších predpisov – aj o športových školách a triedach

§41a**(4) Do športovej školy sa prijímajú žiaci po skončení štvrtého ročníka základnej školy alebo deviateho ročníka základnej školy na základe**

- a) výsledkov overenia talentu žiakov; kritériá na overenie talentu žiakov vydáva riaditeľ športovej školy do 31.12.predchádzajúceho kalendárneho roka,
- b) **psychodiagnostického vyšetrenia**
- c) zdravotnej spôsobilosti

§41b

- (1) Pre športovo talentovaných žiakov sa môže zriadiť športová trieda, v ktorej je športová príprava súčasťou výchovno – vzdelávacieho procesu.
- (2) Športovú triedu zriaďuje riaditeľ základnej školy alebo strednej školy po predchádzajúcom súhlase zriaďovateľa.
- (3) Do športovej triedy sa prijímajú športovo talentovaní žiaci na základe
  - a) výsledkov overenia talentu žiakov; kritériá na overenie talentu žiakov vydáva riaditeľ športovej školy do 31.12.predchádzajúceho kalendárneho roka,
  - b) **psychodiagnostického vyšetrenia**
  - c) zdravotnej spôsobilosti

Zákon č. 377/2004 Zb.z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov**§7 Zakaz fajčenia****(1) Zakazuje sa fajčiť**

- c) v základných školách, v stredných školách a v školských zariadeniach, v predškolských zariadeniach a v priestoroch detských ihrísk

Zákon č. 219/1996 Zb.z. o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov**Zákon č. 305/2005 Zb.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately a o zmene a doplnení niektorých zákonov**

Druhá hlava §8 1) Dieťa má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, iný štátny orgán, ktorý je príslušný podľa osobitných predpisov (Zákon NR SR č.171/1993 o policajnom zbore v znení neskorších predpisov), chrániť práva a právom chránené záujmy dieťaťa, zariadenie, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, **školu, školské zariadenie** alebo poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Všetky orgány, právnické osoby a fyzické osoby sú povinné poskytnúť dieťaťu okamžitú pomoc pri ochrane jeho života a zdravia...

§8 2) Dieťa má právo požiadať o pomoc pri ochrane svojich práv aj bez vedomia rodičov alebo osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa. Tým nie sú dotknuté práva a povinnosti rodičov vyplývajúce z rodičovských práv a povinností a práva osoby, ktorá sa osobne stará o dieťa upravené osobitným predpisom

- **Metodický návod** Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR a Ministerstva školstva SR pre krajské úrady, okresné úrady, školy a obce na zabezpečenie aplikácie ustanovenia § 18 ods.2 zákona č. 281/2002 Zb.z. **o prídavku na dieťa a o príspevku k prídavku na dieťa** v znení zákona č.658/2002 Z.z. (zanedbávanie povinnej školskej dochádzky)

Pre cirkevné školy:

Príloha k čiasťke 170/2004

Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 394 /2 004 Z.z. - Zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou o katolíckej výchove a vzdelávaní a č. 395/2004 Dohoda medzi Slovenskou republikou a registrovanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami o náboženskej výchove a vzdelávaní

1.2 Výhovný poradca a „Formy školskej integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v ZŠ a SŠ “

Zákon č. 365 / 2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)

§32a Školská integrácia a formy školskej integrácie

(1) Školská integrácia je výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v triedach škôl podľa tohto zákona okrem tried v špeciálnych školách.

(2) Formy školskej integrácie sú:

a) integrácia v špeciálnych triedach, pri ktorej sa žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzdelávajú v základnej škole alebo strednej škole v samostatných triedach. Časť vyučovania sa môže uskutočňovať v triede spoločne s ostatnými žiakmi školy, na vyučovaní sú prítomní učitelia oboch tried. Niektoré vyučovacie predmety môže žiak absolvovať mimo špeciálnej triedy.

b) individuálna integrácia, pri ktorej sú žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami zaraďovaní do tried a výchovných skupín s ostatnými žiakmi školy a sú vzdelávaní podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu, pričom učebné osnovy a výchovné postupy sú prispôbené ich potrebám.

(3) Špeciálne triedy v základných školách a špeciálne triedy v stredných školách sa zriaďujú spravidla pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, s rovnakým druhom postihnutia.

§ 32b

(1) Integrovaný žiak je žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý bol prijatý do základnej alebo strednej školy, na základe písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva, po vykonaných diagnostických vyšetreniach poradenským zariadením. Žiak s vývinovými poruchami učenia alebo správania môže byť evidovaný a vykázaný ako integrovaný aj na základe písomného vyjadrenia pedagogicko-psychologickej poradne.

(2) Rozhodnutie o prijatí žiaka do základnej školy alebo strednej školy vydáva riaditeľ školy na základe písomnej žiadosti zákonných zástupcov, písomného vyjadrenia zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva, po dôkladnom oboznámení sa s diagnózou a prognózou žiaka, po prerokovaní s pedagógmi, ktorí budú žiaka vzdelávať, po prerokovaní v pedagogickej rade školy a po zabezpečení nevyhnutných materiálno-technických a odbornopersonálnych podmienok.

(3) Riaditeľ školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva pred prijatím žiaka vytvorí podmienky na integrované vzdelávanie žiaka, úpravu triedy a školy, vybavenie kompenzačnými pomôckami, prípadne ďalšie požiadavky na zabezpečenie požadovanej úrovne integrovanej výchovy a vzdelávania žiaka.

(4) Súčasťou povinnej dokumentácie individuálne integrovaného žiaka je individuálny výchovno-vzdelávací program žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorý v spolupráci so

školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva vypracuje a priebežne dopĺňa triedny učiteľ.

(5) Individuálny výchovno-vzdelávací program obsahuje základné informácie o žiakovi, o osobitostiach vplyvu jeho diagnózy a prognózy na výchovno-vzdelávací proces, o požiadavkách na úpravy prostredia triedy, učebných postupov, organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu, učebných plánov a učebných osnov, zabezpečení kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok a personálnej pomoci.

(6) Riaditeľ školy zodpovedá a v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva zabezpečuje, aby u integrovaných žiakov neprichádzalo k bezdôvodnému znižovaniu požiadaviek a aby nároky kladené na žiaka boli v súlade s jeho možnosťami.

(7) Pri hodnotení alebo klasifikácii prospechu a správania integrovaného žiaka sa prihliada na možnosti žiaka vyplývajúce z jeho diagnózy.

(8) Pre integrované vzdelávanie v špeciálnych triedach v základných školách a v stredných školách platia rovnaké predpisy a pravidlá ako pre výchovu a vzdelávanie v špeciálnych školách príslušného typu.

(9) Obsah vzdelávania individuálne integrovaných žiakov s mentálnym postihnutím vychádza z učebných osnov pre špeciálnu základnú školu pre žiakov s mentálnym postihnutím.

§ 32c Práva a povinnosti účastníkov školskej integrácie

(1) Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami má právo na individuálny prístup vo výchove a vzdelávaní rešpektujúci jeho schopnosti a zdravotný stav, na vyučovanie pedagógom s odbornou a pedagogickou spôsobilosťou, na výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a zdravom prostredí, na úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti fyzickému a duševnému násiliu.

(2) Výkonom práv integrovaného žiaka nemôžu byť obmedzené práva ostatných účastníkov výchovno-vzdelávacieho procesu.

(3) Zákonný zástupca integrovaného žiaka pravidelne konzultuje problematiku vzdelávania integrovaného žiaka s triednym učiteľom, so školským špeciálnym pedagógom, prípadne so zariadením špeciálnopedagogického poradenstva.

(4) Riaditeľ základnej školy alebo strednej školy v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom alebo zariadením špeciálnopedagogického poradenstva oboznámi príslušných zamestnancov školy s dôsledkami a možným vplyvom diagnózy integrovaného žiaka na výchovno-vzdelávací proces, s individuálnym výchovno-vzdelávacím programom, upozorní na potrebu kompenzačných a iných pomôcok, ktoré bude žiak v škole používať, a zabezpečí ich dostupnosť a vhodné priestory na ich uskladnenie

V §58a sa doterajší text označuje ako odsek 1 a dopĺňa sa odsekom 2, ktorý znie:

„(2) V základných školách, v základných umeleckých školách, učilištiach, stredných školách, špeciálnych školách a v školských zariadeniach v rámci výchovnovzdelávacej činnosti a mimo výchovno-vzdelávacej činnosti nie je povolená činnosť, ktorá smeruje alebo priamo nabáda k rasovej a etnickej nenávisti, národnostnej a náboženskej neznášanlivosti, a nie je povolené ani ovplyvňovanie sexuálnej orientácie, ktorá je v rozpore s ľudskou dôstojnosťou a s tradičnými hodnotami európskej kultúry, a podnecovanie ku xenofóbii.“

Zákon č. 365/ 2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)

§1 Tento zákon upravuje uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania a ustanovuje prostriedky právnej ochrany, ak dôjde k porušeniu tejto zásady.

§2 (1) **Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania** spočíva v zákaze diskriminácie z akéhokoľvek dôvodu, vo výkone práv a povinností v súlade s dobrými mravmi, ako aj v prijímaní opatrení na ochranu pred diskrimináciou, ak je možné prijatie takýchto opatrení požadovať vzhľadom na konkrétne okolnosti a na možnosti osoby, ktorá ma povinnosť túto zásadu dodržiavať.

- (1) Diskriminácie je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie a neoprávnený postih, diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.
- (3) **Priama** diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii.
- (4) **Nepriama** diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú osobu v porovnaní s inou osobou, nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.
- (5) **Obťažovanie** je také zaobchádzanie s osobou, ktoré táto osoba môže odôvodnene považovať za nepríjemné, nevhodné alebo urážlivé a
  - a) ktorého úmyslom alebo následkom je alebo môže byť zníženie dôstojnosti tejto osoby alebo vytvorenie nepriateľského, ponižujúceho alebo zstrašujúceho prostredia alebo
  - b) ktorého strpenie môže pokladať za podmienku na rozhodnutie alebo výkon práv alebo povinností vyplývajúcich z právnych vzťahov
- (6) **Pokyn na diskrimináciu** je konanie, ktoré spočíva v zneužití podriadenosti osoby na účel diskriminácie tretej osoby.
- (7) **Nabádanie** na diskrimináciu je presvedčanie, utvrdzovanie alebo podnecovanie osoby na diskrimináciu tretej osoby.
- (8) **Neoprávnený postih** je také konanie alebo opomenutie, ktoré je pre osobu, ktorej sa týka, nepriaznivé a priamo súvisí
  - a) s domáhaním sa právnej ochrany pred diskrimináciou vo svojom mene alebo v mene inej osoby alebo
  - d) s podaním svedeckej výpovede , vysvetlenia alebo súvisí s inou účasťou tejto osoby v konaní vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania.

- **Nariadenie vlády SR č. 286/2004, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov**

- c) *Mladistvý zamestnanec môže vykonávať práce podľa odseku 3 s výnimkou prác s karcinogénnymi mutagénnymi faktormi, ak ide o práce, ktoré sú nevyhnutné z hľadiska jeho odbornej prípravy, a ak je zabezpečená dostatočná ochrana jeho zdravia*
  - a) potrebnou teoretickou prípravou v oblasti BOZP
  - b) sústavným odborným dozorom pri práci,
  - c) vhodnou organizáciou režimu práce a
  - d) inými opatreniami, napríklad používaním osobných ochranných pracovných prostriedkov, obmedzením práce na dobu nevyhnutnú na získanie potrebných skúseností a správnych pracovných návykov.

- **Metodické pokyny k výchove a vzdelávaniu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách**
č. CD-2004-12003/23597-1:095

schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2004 s platnosťou od 2. septembra 2004

Cieľom metodických pokynov je usmerniť výchovu a vzdelávanie žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách na základe príslušných právnych predpisov platných v čase jeho vydania. Každá zmena v predpisoch vyššej právnej sily ako je metodický pokyn mení aj časť pokynu, ktorá sa k príslušnej legislatívnej zmene vzťahuje.

- **Metodické usmernenie č. 3/2006-R z 24. januára 2006 k realizácii školskej integrácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v základných školách a v stredných školách**

Výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v stredných školách

Informatívno-metodický materiál pod názvom „Výchova a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v stredných školách“ schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky dňa 22. júla 2002 pod číslom 2136/02-4 s účinnosťou od 1. septembra 2002.

- **Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov s vývinovými poruchami učenia v základných a stredných školách**

Základné ustanovenia o hodnotení a klasifikácii žiaka základnej školy sú obsiahnuté vo vyhláske MŠ SSR č. 143/1984 Zb. o základnej škole v znení neskorších predpisov, žiaka strednej školy vo vyhláske MŠMŠ SR č. 80/1991 Zb. o stredných školách v znení neskorších predpisov a žiaka špeciálnej školy vo vyhláske MŠMŠ SR č. 212/1991 Zb. o špeciálnych školách v znení neskorších predpisov. Predmetom týchto metodických pokynov sú podrobnosti k hodnoteniu a klasifikácii žiakov s vývinovými poruchami učenia. Ich vstúpením do platnosti sa nepostupuje podľa ustanovení doteraz vydaných metodických pokynov ministerstvom školstva, ktoré sa vzťahujú k hodnoteniu a klasifikácii žiakov s vývinovými poruchami učenia.

- **Žiak s poruchami správania v základnej a strednej škole**

Metodicko-informatívny materiál   Spracovateľ: Štátny pedagogický ústav

Schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 31. augusta 2004
rozhodnutím č. CD-2004-12004/23602-1:095 s platnosťou od 2. septembra 2004

- **Metodické usmernenie č. 7/2006 – R z 28. marca 2006 k prevencii šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach**
č. CD 2005-7359/11716-1:094 s platnosťou od 1.4.2006

- **Metodické pokyny na zarad'ovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov**

č. CD-2005-19376/26377-1:091

schválené Ministerstvom školstva Slovenskej republiky dňa 25. augusta 2005 s platnosťou od 1. septembra 2005

Cieľom metodických pokynov je stanoviť postup pre identifikáciu intelektovo nadaných detí a žiakov ako žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a ich následné zarad'ovanie do individuálnych alebo skupinových výchovno-vzdelávacích programov zameraných na rozvíjanie nadania a osobnosti týchto žiakov v základných školách.

- Vyhláška 311/2004 Z.z. MŠ SR o poskytovaní štipendií žiakom SŠ a špeciálnych škôl
- Vyhláška 453/2005 z.z. o rozsahu a ďalších podrobnostiach o priznávaní motivačného štipendia a) prospechového a b) mimoriadneho pre študentov na VŠ
- Vyhláška 102/2006 Z.z. MŠ SR o priznávaní sociálneho štipendia študentom VŠ
- **Nariadenie vlády SR 362/2006** o podrobnostiach o požiadavkách na výchovné a výchovno-vzdelávacie zariadenia pre deti a mladistvých, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o priestorovom usporiadaní, funkčnom členení, vybavení a prevádzke škôl a školských zariadení, o režime dňa, stravovania, o pitnom režime a o výchovno-vzdelávacej činnosti v týchto zariadeniach a o náležitostiach ich prevádzkového poriadku.

2. Výchovné poradenstvo, výchovný poradca a vnútorné predpisy školy

Napokon treba spomenúť normy, práva a povinnosti, ktoré môže výchovnému poradcovi vymedziť riaditeľ školy vo vnútorných predpisoch školy (školského zariadenia), ako je pracovný poriadok a vnútorný poriadok školy, vnútorný mzdový predpis a podobne. Robí tak so zreteľom na osobitosti a podmienky školy (stupeň, typ školy, počet žiakov, prostredie, v ktorom škola pôsobí).

Je dobré, ak sú vo vnútorných predpisoch vymedzené kompetencie výchovného poradcu, najmä jeho koordinačná funkcia (vzťahy k zástupcom riaditeľa, k triednym učiteľom, pedagogickým a iným zamestnancom školy), systém odovzdávania informácií, systém organizácie jeho práce (spôsob, časový rozvrh individuálnych kontaktov so žiakmi, zákonnými zástupcami žiaka a inými subjektami).

Riaditeľ školy vytvára výchovnému poradcovi materiálne, priestorové a iné podmienky: osobný príplatok, odmeny v rámci systému "pohyblivých zložiek", samostatný kabinet, odbornú literatúru, zabezpečenie odborného rastu a vzdelávania, poradensko-konzultačný deň bez vyučovacej povinnosti a podobne. **Vymedzenie funkcie výchovného poradcu a podmienok pre jeho prácu by mala mať škola spracované bez ohľadu na skutočnosť, kto funkciu vykonáva.** Uľahčuje to proces pôsobenia VP, jeho výber, menovanie a uvoľňovanie do/z tejto funkcie (Spracované podľa M. Medlena, Škola 3/1999). **Tieto podmienky je vhodné písomne dohodnúť (zmluva, dekrét) medzi výchovným poradcem a vedením školy.**

2.1 Obsahová náplň práce výchovného poradcu

Smerom k riaditeľovi školy:

- štúdium a rozbor materiálov z pedagogického a psychologického hľadiska pre prípravu odporúčaní,
- k plánu práce školy, k poradám s triednymi učiteľmi, k jednaniu pedagogickej rady, k práci predmetových a iných komisií – prejednávanie priestupkov, k organizácii ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti výchovného poradenstva,
- k riešeniu rôznych konfliktov v triedach, medzi zamestnancami,
- dokumentácia VP a poskytovanie informácií o žiakoch, možnosti využívania služieb PPP a ďalších inštitúcií.

Smerom k triednemu učiteľovi a ostatným vyučujúcim:

- individuálna poradenská činnosť, odporúčania z pedagogického a psychologického hľadiska k príprave výchovných plánov,
- usmerňovanie TU pri práci s jednotlivými žiakmi, triedou, pri vypracovávaní návrhov na odstránení problémov, priebežná kontrola realizovaných opatrení,
- zabezpečenie spolupráce s inštitúciami, ktoré participujú na riešení problémov,
- poradenstvo pri riešení konfliktných alebo iných mimoriadnych situácií v triede,
- pomoc pri príprave výchovných besied so žiakmi,
- v jednotlivých ročníkoch pomoc pri usmerňovaní v oblasti profesijnej orientácie- voľba a rozhodovanie pri výbere povolania,
- spolupráca pri vyhľadávaní nadaných a talentovaných žiakov,
- spolupráca s rodičmi, vytváranie fungujúceho systému spolupráce pedagógov s rodičmi v otázkach výchovy, vzdelávania a prípravy na voľbu povolania,
- usmernenie a poradenstvo pri využívaní informačných, metodických a diagnostických materiálov.

Smerom k žiakom:

- monitoruje výchovno-vzdelávacie potreby žiakov,
- vlastné individuálne pôsobenie na problémových žiakoch,
- individuálne a skupinové poradenstvo pri rozhodovaní o voľbe štúdia a povolania,
- zabezpečenie osvetovo – preventívnych aktivít,
- poskytovanie profesijných informácií o možnostiach ďalšieho štúdia, o trhu a svete - práce, o uplatnení sa na trhu práce,
- poradenská pomoc žiakom pred a počas vstupu do praktického života,
- starostlivosť o nadaných a talentovaných žiakov,
- prevencia výchovných problémov (depistáž, prieskum, linka dôvery ai.).

Smerom k rodičom:

- individuálne konzultácie s rodičmi žiakov, s ktorými poradensky pracuje,
- prieskum verejnej mienky o práci školy, tvorba interných záverov pre zefektívnenie VVP v škole,
- osvetová činnosť pre rodičov na celoškolských aktívoch k aktuálnym otázkam výchovného poradenstva.

Smerom k pedagogicko–psychologickej poradni, ŠPP, CVPP:

- trvalý kontakt s odbornými pracovníkmi pri prejednávaní jednotlivých prípadov,
- kontinuálne odborné-metodické vedenie zo strany PPP (*pri poznávaní žiakov, v metódach depistáží, prieskumu, zoznamovanie sa s novými metódami pedagogickej diagnostiky, v oblasti psychologickéj teórie, v oblasti výchovného poradenstva, pomoc pri publikačnej činnosti*),
- organizačná príprava psychologických vyšetrení a pedagogických aktivít realizovaných na školách
- orientácia rodičov, triednych učiteľov a ostatných pedagogických a nepedagogických zamestnancov na základe záverov PPP,
- aktívna účasť na odborných seminároch, pracovných poradách, priebežnom vzdelávaní.

2.2 Základné princípy výchovného poradenstva

Výchovné poradenstvo ako teoreticko – aplikačný systém má charakter interdisciplinárny, inštitucionalizovaný, multisférový, procesuálny, profesionalizovaný, personalistický, formatívny, rozvíjajúci a biodromálny.

Základné princípy, z ktorých vychádza koncepcia celej sústavy, sú:

- komplexnosť riešenia problematiky s participáciou viacerých vedných odborov – pedagogika, psychológia, sociológia, biológia, vedy ekonomické, technické,
- komplexnosť riešenia daných otázok v praxi predstavuje prácu odborníkov, ktorí zabezpečujú úlohy poradenstva v rámci svojej špecializácie/ ako špecializovanú činnosť,
- dlhodobosť a sústavnosť v poskytovaní odbornej pomoci deťom a mládeži z hľadiska celkového chápania, posudzovania a riešenia jednotlivých prípadov,
- mnohostrannosť prístupu k osobe jedinca v procese psychického a sociálneho vývinu,
- cieľavedomá a systematická spoluúčasť pri vytváraní priaznivých podmienok pre zdravý vývin jedinca hlavne v škole a rodine,
- systematické rozvíjanie vlastnej aktivity jedinca pri utváraní jeho osobnosti,
- výchovno-formatívna činnosť v najširšom spoločenskom chápaní, kde sa princíp výchovnosti, formovania realizuje špecificky na rozličných úrovniach a primerane ich funkciám (Príručka výchovného poradcu, Boroš, J., 1980).

2.3 Základné inštrumentárium výchovného poradcu

Plán práce VP, ktorý sa začleňuje do ročného plánu práce školy a do ročnej správy školy a VP, termíny a spôsob realizácie:

- (1) depistáž, mapovanie problémov školy,
- (2) oboznamovanie žiakov a spolupracovníkov s výchovným poradenstvom,
- (3) propagačná a osvetová činnosť/ tabuľa, bulletin, rozhlas, video at.
- (4) informačno-metodická činnosť/ odovzdávanie poznatkov zo školení, odborné vystúpenia na pedagogickej rade, metodickom združení,
- (5) zriaďovanie a budovanie kabinetu VP/ nová literatúra, informačné a metodické materiály, právne normy, prehľadové materiály,
- (6) koordinácia výchovného procesu školy, spolupráca s PPP, psychológom, školským psychológom,
- (7) sprostredkovanie služieb škole /informácie, služby,

- (8) konzultačná činnosť pre pedagogických zamestnancov, žiakov, ich zákonných zástupcov, verejnosť, s cieľom napomáhať žiakovi pri riešení osobného, osobnostného, vzdelávacieho a profesijného vývinu a orientácie,
- (9) dokumentácia/evidencia nadaných, problémových žiakov, denník VP, poradenský záznam o žiakovi, záznamový list o problémoch žiaka, priebežný záznam o hromadných aktivitách, iné prehľady o poradenstve v spolupráci s TU
- (10) účasť na aktívoch, seminároch, kurzoch s výchovno–poradenskou problematikou,
- (11) odborný rast, vzdelávanie a sebvzdelávanie.

Denník VP

Je prísne dôverný dokument a slúži výlučne VP. Obsahuje osobné údaje, zdravotné informácie, výsledky psychologických vyšetrení, iných vyšetrení, záznam z poradenského rozhovoru. Jeho súčasťou môže byť Záznamový list o problémoch žiaka, Poradenský záznam o žiakovi a pod.

Kabinet VP

- a. označený na dverách,
- b. s vyznačenými konzultačnými hodinami,
- c. s vhodným vybavením,
- d. s úsekom:
  - študijných a profesijných informácií: informácie o možnostiach ďalšieho štúdia, názvy škôl, špecializácie, profil uchádzača a podmienky prijatia,
  - metodiky pre prácu s problémovými žiakmi, nadanými žiakmi, pre spoluprácu VP s TU, vedením školy, pre spoluprácu s rodinami, plány ako využívať triednické hodiny, jednotlivé predmety na výchovu a rozvíjanie osobnosti žiaka a jeho správanie, vypracované usmernenia, prednášky, pomôcky pre žiakov, pedagógov, výchovných pracovníkov,
- e. dokumentácia:
  1. evidencie žiakov - záznamové listy,
  2. evidencia žiakov talentovaných a nadaných, s poruchami v osobnostnom vývine, s problémami z hľadiska adaptácie na študijné podmienky, so sociálne znevýhodneného prostredia,
  3. dokumentácia o vyšetrení žiakov v PPP a iných inštitúciách
  4. katamnestické údaje o žiakoch, ktorí ukončili štúdium, záznam sledovania profesijného vývinu,
- f. plán činnosti VP a ročná správa
  1. plán prednášok a besied so žiakmi, rodičmi a výchovnými pracovníkmi,
  2. plán triednických hodín a rodičovských združení,
- g. prehľad o záujmovej činnosti žiakov školy
- h. zápisnice,
- i. právne normy, predpisy .

Knižnica

Knihy, časopisy, iná literatúra, vzorové prihlášky.

Videotéka, filmotéka.

Pracovné materiály z PPP, resp. ŠPP / po ukončení funkcie zostávajú pre nového VP.

Pracovné materiály z priebežného vzdelávania v MPC/ zostávajú pre nového VP.